

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ АРХІТЕКТУРИ І ДИЗАЙНУ ТОРГОВО-РОЗВАЖАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Стаття розглядає обґрунтування комплексного підходу до формування архітектури сучасних торгово-розважальних комплексів (ТРК) в Одеській області. Розглянуто питання номенклатури подібних закладів з можливістю їх адаптації до різних природно-кліматичних зон і з урахуванням різних проектно-будівельних зон. Дослідження передбачає застосування наукових методів, заснованих на комплексному аналізі архітектури ТРК, аналізі літературних джерел і інтернет-ресурсів. Проаналізовано можливі прийоми формування дизайну інтер'єрів ТРК відкритого, напіввідкритого та закритого типу, характерних для різних проектно-будівельних зон (ПБЗ) і природно-кліматичних зон (ПКЗ)

Ключові слова:

Торгово-розважальний комплекс, архітектура ТРК, дизайн приміщень, природно-кліматична зона, функціонально-планувальна структура

Abstract

The article considers the substantiation of the complex approach to formation of architecture of modern shopping and entertainment complexes (TRK) in Odessa region. The question of the nomenclature of similar establishments with a possibility of their adaptation to various natural and climatic zones and taking into account various design and construction zones is considered. The study involves the use of scientific methods based on a comprehensive analysis of the architecture of broadcasting, analysis of literature sources and Internet resources. Possible methods of forming the interior design of open-air, semi-open and closed-type shopping malls, typical for different design and construction zones (PZZ) and natural-climatic zones (PKZ) are analyzed.

Keywords:

Shopping and entertainment complex, architecture of shopping malls, design of premises, natural and climatic zone, functional and planning structure

Вступ

Сучасні торгово-розважальні комплекси (ТРК) є важливими культурно громадськими центрами сучасних українських міст і їх роль в нашому житті постійно зростає. Мережа ТРК формується виходячи з потреби населення в культурно-побутовому і торговому обслуговуванні. Незважаючи на триваючий світовий економічна криза, добробут іранських громадян постійно зростає і збільшується оборот товарів і послуг, що надаються місцевому населенню. Спектр товарів і послуг теж постійно розширюється при зростанні його обсягу на 5% щорічного на душу населення[1-3].

Аналіз публікацій зарубіжного досвіду проектування ТРК, а також літературних джерел дозволяє зробити висновок про те, що цей тип будівель вимагає постійного вдосконалення і, отже, розробки рекомендацій по проектування, враховуючи різні фактори і умови. У представленій роботі проведені дослідження архітектури торгово-розважальних комплексів на основі аналізу науково-теоретичних розробок А.Б. Ралєєва і Аттавна Башара, які заклали основи досліджень національної архітектури Близького Сходу. Крім того, проаналізовані дисертаційні роботи А.І. Бреуса та С.Б. Зіміної, присвячені системі організації торгових закладів (універмагів, універсамів і торгових центрів з можливістю замовлення товарів).

Основна частина

Однією з найбільш універсальних будівель, які об'єднують в собі цілий перелік різноманітних функцій, є торгово-розважальний комплекс (ТРК). Розглядаючи планувальну структуру сучасних

ТРК необхідно відзначити, що серед них набули найбільшого поширення лінійні схеми розвитку планувальної композиції, які передбачають системне розміщення торгових і розважальних приміщень уздовж лінійної коридорної системи, немов «Нанизаних» на її простір. Іноді це простір переривається вузлами атриумних залів, освітлених верхнім світлом. У податріумному просторі легко komponується і розміщується блок вертикальних комунікацій - інтер'єрних сходів, рухомих доріжок, ескалаторів. Вони часто блокуються з універсальними зальними просторами зимових садів, виставок різноманітних товарів, місць громадського відпочинку і т.п.[4-6].

Об'ємно-планувальна схема ТРК включає в себе:

звичайну лінійну схему;

периметральну схему (яка також організована за лінійним принципом навколо внутрішнього двору);

точкову схему (більш характерну для центрів міст, відрізняється багатопверховістю);

точкову з внутрішнім двором схему; периметральну-атріумну схему і схему складної конфігурації (комбіновану схему),

характерну для проектування в приміській зоні, на лінії контакту міської та сільської території з досить великої прилеглої площею. Останній тип передбачає більш вільне планувальне рішення, здатне забезпечити вільний план і вільний фасад всього комплексу в цілому.

Серед основних приміщень, складових комунікаційну мережу, можна також виділити: малі приміщення, середні приміщення, і великі (універсальні) приміщення, здатні забезпечувати різний функціонал, властивий ТРК. Подібні приміщення можуть змінювати свою функціонально-планувальну структуру в залежності від потреб замовника (при здачі в оренду) і вимог ринку (пріоритетних видів товарів і послуг, пропонованих покупцеві). Оскільки тренди і бренди формують сьогодні специфіку торгівлі, особливості організації внутрішнього простору також шикуються виходячи з цих потреб.

Необхідно відзначити, що при організації загального простору ТРК потрібно враховувати особливості проектування ділових і культурно-розважальних приміщень, оскільки вимоги до них найбільш специфічні. Так, наприклад, ділові (офісні) приміщення є дрібновічковими елементами загальної композиції комплексу, торгові включають в себе як дрібнозернисту структуру кіосків, молів, так і велику кулькову структуру приміщень універмагів і супермаркетів. зальна структура розважальних приміщень (аквапарків, боулінг-клубів, льодових арен, спортивних залів) органічно блокується з дрібнозернистою структурою офісних приміщень турагентств, СПА-салонів, масажних кабінетів, дитячих кінотеатрів і т.п.

В результаті комплекс ТРК може складатися з великої кількості функціональних блоків, об'єднаних спільною композицією ідеєю, системою комунікацій, загальним об'ємно просторовим рішенням. У той же час, кожен функціональний блок може мати свої певні особливості рішення стилістики, що стосуються форми, фактури і кольору, але загальна ідея композиційно-стильового вирішення повинна обов'язково простежуватися [6-9].

Також для загальної композиції важливо враховувати основні формотворчі чинники. Серед них можна виділити такі, як соціально-економічні, містобудівні, природно-кліматичні, конструктивно-технічні, функціонально-технологічні, факт наявності місцевих будівельних матеріалів і проектно-будівельних зон, національні традиції та місцеві культурно-релігійні особливості. Велике значення серед основних формотворчих чинників у створенні ТРК мають національні традиції і специфіка регіонів країни

Висновок

Представлена робота є новою по відношенню до застарілих норм проектування торгових, ділових і розважальних будівель як окремо-стоять, так і об'єднаних в єдиний комплекс. Сучасні ТРК вимагають комплексних методів дослідження їх функціонально-планувальних і архітектурно-планувальних рішень. Вони повинні враховувати не тільки місцеві умови (ПКЗ і ПСЗ), але і національні традиції у вирішенні інтер'єрних просторів, регіональних особливостей у використанні місцевих будівельних матеріалів, конструкцій і деталей.

Надалі передбачається розгляд комплексу питань по організації різних типів ТРК закритого, напіввідкритого і відкритого підтипів для різних регіонів країни. Автором ведеться розробка і уточнення об'ємної моделі ТРК, яка включає в себе кілька функціональних блоків, системно

утворюючих єдиний комплекс, адаптований до різних регіонах і проектно-будівельним зонами залежно від місцевих національних традицій та природно-кліматичних умов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бричанський А. О. Сучасні об'ємно-планувальні рішення готельно-торгового комплексу [Електронний ресурс] / А. О. Бричанський, В. П. Ковальський // Матеріали міжнародної науково-технічної конференції "Енергоефективність в галузях економіки України-2017", м. Вінниця, 11-13 жовтня 2017 р. - Електрон. текст. дані. - Вінниця : ВНТУ, 2017. - – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/itb/egeu2017/paper/view/3390>.
2. Ковальський В. П. Дизайн міського середовища [Текст] / В. П. Ковальський, М. О. Постолатій, І.М. Вознюк // Стратегія розвитку міст: молодь і майбутнє (інноваційний ліфт) : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (15-16 квітня 2020 року). – Харків : Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2020. – С. 317-322.
3. Ковальський В. П. Сучасні тенденції у зведенні монолітних і цегляних житлових будинків [Текст] / В. П. Ковальський, А. В. Бондар, Г. І. Лисій // Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. - 2015. - № 1. - С.106-110.
4. Шамраєва О. О. Міжнародний досвід та проблеми формування бізнес-центрів і [Текст] / О. О. Шамраєва, В. П. Ковальський // Збірник матеріалів Міжнародної науково-технічної конференції "Інноваційні технології в будівництві (2018)", 13-15 листопада 2018 р. – Вінниця : ВНТУ, 2018. – С. 159-160.
5. Аттавна Б. Принципи архітектурно-планувальної організації торгівельно-розважальних комплексів (на прикладі країн Близького Сходу) : автореф. дис. ... д-ра архіт. : спец. 18.00.02 / Б. Аттавна ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. – К., 2011. – 22 с
6. Белинь Т. І. Принципи та прийоми архітектурно-планувальної організації будинків культури та дозвілля [Текст] / Т. І. Белинь, В. С. Абрамович, В. П. Ковальський // Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих науковців «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи» (МН-2020), м. Вінниця, 18-29 травня 2020 р. – С. 189-192.
7. Ковальський В. П. Особливості формування бізнес-центрів [Текст] / В. П. Ковальський, О. П. Терещенко, О. О. Шамраєва // Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. – 2018. – № 2. – С. 122-128.
8. Архітектура будівель і споруд. Багатоповерхові каркасні будинки [Текст] : навчальний посібник / В. В. Смоляк, В. П. Ковальський, Н. В. Козинюк [та ін.]. – Вінниця : ВНТУ, 2019. – 76 с.
9. Ковальський В. П. Сучасні стилі архітектури [Текст] / В. П. Ковальський, М. О. Постолатій, Д. О. Войтюк // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Стратегія розвитку міст: молодь і майбутнє (інноваційний ліфт)", квітень-травень 2019 р. – Харків : Харківський національний університет міського господарства імені О.Б. Бекетова, 2019. – С. 136-138.

Мороз Дмитро Володимирович — студент, Факультет будівництва, теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, scorpionwwe2106@gmail.com

Ковальський Віктор Павлович – к.т.н., доцент кафедри будівництва, міського господарства і архітектури Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, kovalskiy.vk.vntu.edu@gmail.com

Moroz Dmitro — student, Faculty for Civil Engineering, Thermal Power Engineering and Gas Supply, Vinnytsya national technical university, Vinnytsya city, scorpionwwe2106@gmail.com

Kovalskiy Victor P. – Candidate of Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Construction, Municipal Economy and Architecture Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: kovalskiy.vk.vntu.edu@gmail.com